והא דינין קום עשה. משפט הוא וקא משיב: ומשני **קום עשה ושב אל תעשה הוא.** קום עשה משפט ושב ואל תעשה עול אפילו אינו מצוה לעשות משפט והוא יושב ובטל מחבר הוא שלא לעשות עול ואזהרת לא תעשו עול (ויקרא יט) אינה קום עשה משפט אלא לחודה קיימא שב והבטל מלא תעשה עול אבל אזהרת לא תשבות על כרחיך אינה אלא קום עשה: **מורשה לנו.** ולא להם ואיכא משום גזל כדמפרש: **מורשה מאורסה.** אמוראי איכא דדרשי בהו גבי עם הארץ בפרק אלו עוברין בפסחים (דף מט:): **מיגזל קא גזל לה.** והא קא משיב גזל וכן נערה המאורסה להא בכלל גילוי עריות הוא: **האדם.** ר"מ דלית ליה אתם קרוין אדם ולא עובדי כוכבים קרוין אדם ור"ש היא דדרש לה במסכת יבמות (דף סא.): **בשבע מצות דידהו.** עוסקין בהלכות אומן שבע מצות להיות בקיאין בהן: **בשר.** בעוד נפשו קיימת לא תאכלו זהו אבר מן החי. ודמו לדרשא אחרינא למשרי אבר מן החי דשרצים כדלקמן בשמעתין: **כיולא בדבר אתה אומר.** שאף ישראל הוזהרו על דם מן החי בסיני ומשום חיות. ורבי חנינא קאמר לה: **כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר כו'.** כלומר לא תאכל הדם המזכר בראש המקרא בעוד הנפש עם הבשר: **ורבנן ההוא.** דסמך דם לאזהרת אבר מן החי לא למיסר דם הקזה שהנפש יוצאה בו משום דם הוא דסמכיה ללא תימא אזהרת דם גבי וזבחת מבקרך ומצאנך כתיב (דברים יב) דם שחיטה הוא דהוי דם אבל דם הקזה לא הוי דם להכי אקשייה לאבר מן החי מה אבר מן החי אסור מחמת איסורו אף דם מן החי מוזהר עלה משום דם ובלבד שיהא דם הנפש אבל דם הקזה שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם אבל איסור חיות לא מזכר בו ולא בשום דם ובכריתות (דף כב.) מפרש איזהו דם הקזה שהנפש יוצאה בו מטיפה המשחרת ואילך משהוא מתחיל לצאת שחור: **למה לי למכתב.** אבר מן החי בסיני ובבני נח אטו ישראל משום דקבלו תורה יצאו מכלל מצו' דראשונו' בשלמא עבודת כוכבים וגילוי עריות בסיני למילתייהו נשית לפי שלא פרשו כ"כ בבני נח על אלו עבירות ט) עונשן עליהם וכן בעריות לפרש עונשן אלא אבר מן החי למה לי לאהדורי: **נזה ונזה נאמרה.** כדמפרש לקמן מדנשית עבודת כוכבים וגילוי עריות בסיני ואשכחן דאיענש עובדי כוכבים עלייהו אף לאחר מתן תורה כדכתיב (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו וגו' ובגלל התועבות האלה וכן בעריות (ויקרא יח) כי את כל התועבות האל שמע מיניה כי יהיב קודשא ברוך הוא תורה לישראל לא שקלינהו להך מבני נח וכדקיימי להו קיימי וכל שלא נשית בסיני נאמר לישראל ולא לבני נח מסיני ואילך אע"ג דעד סיני נצטוו עליה מדלא הדר תנייה בסיני כדאיתא בעבודת כוכבים וגילוי עריות דאשכחן דאיענוש עובדי כוכבים עלייהו שמע מינה ישראל שיצאו לקדושה עמדו באיסורן אבל עובדי כוכבים נטלן מהן. ולקמן פריך דילמא להכי לא נשנו לבני נח הוא דאסירי ולא לישראל ומשני ליכא מידי לישראל שרי ולעובדי כוכבים אסור שכשיצאו מכלל בני נח להתקדש יצאו ולא להקל עליהם ולזה ליכא למימר דא"כ אמאי אתני עבודת כוכבים הילכך על כרחיך אותה שלא נשנית איהי בבני נח. הילכך אם לא נשנית אבר מן החי הוה אמינא נטלוה מבני נח ממתן תורה ואילך: **ואנו אין לנו.** אזהרה בבני נח ולא נשנית בסיני אלא גיד הנשה: **ואליבא דרבי יהודה.** דאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף ק:) מבני יעקב נאסר גיד הנשה שהיו בני נח קודם מתן תורה ורבנן פליגי ואמרו בסיני נאמר ולא להם אלא שנכתב במקומו ואחר מתן תורה כתבו משה במקום המעשה על העתיד לידע מאיזה טעם נאסר להם ולרבי יהודה גופיה לישראל נאמר ולא לשאר בני נח דהא בני ישראל כתיב [בראשית לב]. והא דקאמר הכא דאותן העומדות באיסורן לבני נח לעולם הוצרך לשנותן בסיני לאו משום דאי לא אהדריהו הוה אמינא נגמר מגיד הנשה דלא נשנית ולישראל נאמר ולא לבני נח דמהא ליכא למיגמר שהרי לא נאסרה אלא לישראל ובעוד שהיו בני נח נמי להם נאסר ולא לאחרים אלא מדאתני עבודת כוכבים הוה גמרינן להו: **ואשכחן דאיענוש עובדי כוכבים עלייהו.** שבע אומות כדכתיב [דברים יח] לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש: **אדרבה מדלא נשנית בסיני אימא לבני נח נאמרה.** לבני יעקב בעוד שהיו בני נח נאסר להם ולא משבאו לכלל ישראל: **והרי יפת תואר.** שאסורה להם כדאמר לעיל (דף מז.): **נאו בני ביבוש נינהו.** לא נתנה תרן לכבוש כי אם לישראל שאף לישראל לא הותר יפת תואר אלא במלחמה ע"י כיבוש: **משום דלאו בני מחילה נינהו.** שאף ישראל נצטוו על הגזל אלא שפחות משוה פרוטה אינו נחשב גזל בעייהם שעוברין על מדתן שרחמנין הן ומוחלין על דבר קל אבל בני נח אכזרים הם:

והרי

אלא האדם. פרש"י ולית ליה לר"מ אתם קרוין אדם וקשה דבפ"ק דכריתות (דף ו:) פטר סך משמן המשחה לעובד כוכבים ומשמע דהוי טעמא משום דכתי' על בשר אדם לא יסך אתם קרוין אדם מיהו מלינו למימר דטעמא משום דכל שישנו בסך ישנו בבל יסך וכל שאינו בסך אינו בבל יסך וי"ס דגרסי הכא רבי ירמיה ור"ת מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם (כי אדם לגופו ע"ד היתרון לאדם המעולה ומעוטר בתורת ה') תדע דלא מייתי בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סא. ופס) מדכתיב במצריים כל האדם והבהמה (שמות ט) והא דקאמר הכא כהנים לוים וישראלי' לא נאמר ה"ק לא נאמ' אדם דלישתמע כהנים לוים וישראלים וה"ר משולם פי' דוקא גבי פורענות קורא אותם אדם דאין ראוי לכתוב שם ישראל אבל גבי האדם וחי בהם ה"ל למכתב כהנים לוים וישראלים כמו שרגיל בכל מקום כדכתיב (ויקרא כא) אמור אל הכהנים (במדבר יח) ואל הלוים תדבר (שמות יד) דבר אל בני ישראל והכי איתא במדרש ויכולו מה אקוב לא קבה אל שלא הזכיר שמו על פורענות אדם כי יהיה בעור בשרו נגע לרעת כי תהיה באדם ולא בישראל אלה יעמדו לברך את העם וגבי פורענות אלה יעמדו על הקללה והא דפריך התם מהנך קראי אף ע"ג דעובדי כוכבים נמי קרויים אדם מ"מ פריך שפיר כיון שמכנה גבי פורענות את ישראל באדם היכא דלא אייתי אלא בעובדי כוכבים לא היה לו לקרותן אדם ט): **אף** דם מן החי. ולרבנן אבר מן החי וקשה דתנא דלעיל (דף יו:) (דדריש) דנ"ל אבר מן החי מאכל תאכל ולא מוקי האי קרא אלא למישרי שרצים כדנפקא לקמן מי שדמו חלוק מבשרו:

ורבנן ההוא לדם הקזה. בפרק גיד הנשה (חולין קב.) מוקי לה דאבר מן החי נוהג בין בטמאים בין בטהורי' והכא דמוקים לה לדם הקזה כמ"ד התם (דף ק:) אינו נוהג אלא בטהורין: **נאמר** לבני נח. עובד כוכבים שבת לא שייך כאן דישראל הוזהרו לשבות:

ליבא מידעם דלישראל שרי. בדבר שהוא מצוה לישראל לא אמרינן הכי העובד כוכבים שבת חייב ולישראל מצוה אף על גב דבשני בשבת אין מצוה לישראל מ"מ יש עליו מצות שביתת שבת ועל העובדים דעובד כוכבים חייב וישראל פטור אע"ג דפטור מ"מ לא שרי מיהו קשה דאמרינן בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עב:) יצא ראשו אין נוגעין בו דאין דוחין נפש מפני נפש אבל קודם שיצא ראשו החי' פושטת ידה וחתכתו לאברים ומוציאה כדי להציל את אמו וכה"ג בעובד כוכבים אסור כיון שהוזהרו על העובדים וי"ל דהא נמי בישראל מצוה כדי להציל ואפשר דאפילו בעובד כוכבים שרי:

והא

מסורת הש"ם

ח) בכ"י ובע"י איתא אמר ר"י, ג) [עי' תוספות חגיגה יג. ד"ה אין מוסרין], ג) [ברכות מז. פסחים מט:], ד) ב"ק לח. ע"ז ג., ה) [לעיל מז.], ו) ס"א אינו, ז) [י"ל ולבני נח], ח) [לעיל מז.], ט) ס"א נענשים, י) [וע"ע תוס' יבמות סא. ד"ה ואין],

תורה אור השלם

1. תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב:
דברים לג ד
2. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם אֲנִי יְיָ: ויקרא יח ה
3. אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ:
בראשית ט ד
4. רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר: דברים יב כג

גליון הש"ם

גמ' עובד כוכבים שעוסק בתורה. עי' חגיגה דף יג ע"א תוס' ד"ה אין:

הגהות הגר"א

[א] גמ' רק חזק לבלתי אכול הדם זה אבר מן החי כי הדם הוא הנפש נמתק:

מוסף רש"י

זה אבר מן החי. כלומר כל זמן שנפשו בדמו לא תאכלו הבשר, בנפשו דמו בעוד נפשו בו (בראשית ט ד) בעוד שהוא הבשר בנפשו היא דמו, לא תאכלו הבשר (לעיל נז.).

עין משפט נר מצוה

קיב א מיי' פ"א מהל' מלכים הל"ט:
ב [מיי' שם]:

והא דינין קום עשה הוא וקא חשיב קום עשה ושב אל תעשה נינהו [ט]ואמר ר' יוחנן [אנ]עובד כוכבים שעוסק בתורה חייב מיתה שנאמר [1]תורה צוה לנו משה מורשה לנו מורשה ולא להם וליחשבה גבי שבע מצות מ"ד מורשה מיגזל קא גזיל לה מאן דאמר [ג]מאורסה דינו כנערה המאורסה דבסקילה מיתיבי היה [ד]ר"מ אומר מניין שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול שנאמר [2]אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים לוים וישראלים לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול התם [3]בשבע מצות דידהו: ר' חנינא בן גמליאל אומר אף הדם מן החי: ת"ר [3]אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו זה אבר מן החי רבי חנינא בן גמליאל אומר אף הדם מן החי מ"ט דרבי חנינא בן גמליאל קרי ביה בשר בנפשו לא תאכל דמו בנפשו לא תאכל ורבנן ההוא [ה]למישרי שרצים הוא דאתא כיוצא בדבר אתה אומר [4]רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש וגו' [א] [ו](רק חזק לבלתי אכל הדם זה אבר מן החי כי הדם הוא הנפש זה דם מן החי) ורבנן ההוא לדם הקזה שהנשמה יוצאה בו הוא דאתא למה לי למיכתב לבני נח ולמה לי למשני בסיני כדר' יוסי בר' חנינא דא"ר יוסי בר' חנינא כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח ואנו אין לנו אלא גיד הנשה ואליבא דר' יהודה אמר מר כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה אדרבה מדנשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח מדאיתני עבודת כוכבים בסיני ואשכחן דענש עובדי כוכבים עילווה ש"מ לזה ולזה נאמרה: לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח: אדרבה מדלא נישנית בסיני לבני נח נאמרה ולא לישראל ליכא מידעם דלישראל שרי [ז]ולעובד כוכבים אסור ולא והרי יפת תואר התם משום דלאו בני כיבוש נינהו והרי פחות משוה פרוטה התם [ח]משום דלאו בני מחילה נינהו: כל מצוה שנאמרה לבני נח ונישנית בסיני לזה ולזה נאמרה

והרי

והא פריה ורביה. תימה מנא לן דלא נאמרה לבני נח ומאי משום דלא חשיב ליה בהדי שבע מצות הא אמר לעיל [דף נח:] קוס עשה לא קא חשיב וי"ל דשב ואל תעשה נמי הוא דמי שמצווה על פריה ורביה מצווה שלא להשחית זרע:

לכל דבר שבמנין. פי"ה דכל דבר הנאסר במנין אפי' קבעו זמן לדבר צריך מנין אחר להתירו כשיעבור הזמן ושוב (חזר)[ב] ופי' אל תגשו אל אשה (שמות יט) לא הוה ביה זמן והא דכתיב (שם) היו נכונים לשלשת ימים היינו לקבל התורה ביום השלישי אבל דבר הקצוב לזמן יעבור הזמן ומותר מאליו וכ"ת אי בדבר שנגזר סתם פשיטא שצריך מנין אחר להתירו אלא דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו דאתא אי הכי כל חדא וחדא נמי נימא משום מילתא איתני הכי קאמר אזהרה מיהדר ומיתנא בה למה לי ואין לנו אלא גיד הנשה בלבד ואליבא דר' יהודה הני נמי לא איתני הני איתני לשום מילתא בעלמא הא לא איתני כלל אי בעית אימא מילה [ג]מעיקר' לאברהם הוא דקא מזהר ליה רחמנא ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך לדורותם אתה וזרעך אין אינש אחרינא לא אלא מעתה בני ישמעאל לחייבו [ד]כי [ה]ביצחק יקרא לך זרע בני עשו לחייבו [ו]ביצחק [ז]ולא כל יצחק מתקיף לה רב אושעיא אלא מעתה בני קטורה לא לחייבו האמר ר' יוסי בר אבין ואיתימא ר' יוסי בר חנינא [ח]את בריתי הפר [ט]לרבות בני קטורה אמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון לא הותר לו בשר לאכילה דכתיב [ז]לכם יהיה לאכלה ולכל חית הארץ ולא חית הארץ לכם וכשבאו בני נח התיר להם שנאמר [ח]כירק עשב נתתי לכם את כל יכול לא יהא אבר מן החי נוהג בו ת"ל [ט]אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו יכול אף לשרצים ת"ל אך ומאי תלמודא א"ר הונא דמו מי שדמו חלוק מבשרו יצאו שרצים שאין דמם חלוק מבשרם מיתיבי [י]ורדו בדגת הים מאי לאו לאכילה לא למלאכה ודגים בני מלאכה נינהו אין כדרחבה דבעי [ז]רחבה הנהיג בעיזא ושיבוטא מאי ת"ש [י]ובעוף השמים מאי לאו לאכילה לא למלאכה ועופות בני מלאכה נינהו אין כדבעי רבה בר רב הונא דש [כ]באווזין ותרנגולין לר' יוסי ברבי יהודה מאי תא שמע [י]ובכל חיה הרומשת על הארץ ההוא [כא]לאתויי נחש הוא דאתא דתניא [כב]ר"ש בן מנסיא אומר חבל על שמש גדול שאבד מן העולם שאלמלא [כג](לא) נתקלל נחש כל אחד ואחד מישראל היו מזדמנין לו שני נחשים טובים אחד משגרו לצפון ואחד משגרו לדרום להביא לו סנדלבונים טובים ואבנים טובות ומרגליות ולא עוד אלא שמפשילין רצועה תחת זנבו ומוציא בה עפר לגנתו ולחורבתו [כד]מיתיבי היה [כה]ר' יהודה בן תימא אומר אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין הציץ בו נחש וראה בכבודו ונתקנא בו התם בבשר היורד מן השמים מי איכא בשר היורד מן השמים אין כי הא דר"ש בן חלפתא הוה קאזיל באורחא פגעו בו הנך אריותא דהוו קא נהמי לאפיה אמר [כו]הכפירים שואגים לטרף נחיתו ליה תרתי אטמתא חדא אכלוה וחדא שבקוה אייתיה ואתא לבי מדרשא בעי עלה דבר טמא הוא זה או דבר טהור א"ל אין דבר טמא יורד מן השמים בעי מיניה ר' זירא מר' אבהו ירדה לו דמות חמור מהו א"ל יארוד נאלא הא אמרי ליה אין דבר טמא יורד מן השמים: ר"ש אומר אף על הכישוף: מ"ט דר"ש דכתיב

מכשפה

והרי מילה. לישראל נאמרה ולא לבני נח דלא חשבה גבי שבע מצות: **לכל דבר שבמנין.** לא נשנית בסיני אלא מפני שאסר להם תשמישם שלשה ימים קודם מתן תורה ולאחר שלשה ימים הוצרך להתיר להם ואע"ג דממילא משמע התירא דהא שלשה ימים הוא דאסר והרי עברו אשמעינן קרא לכל דבר הנאסר במנין ב"ד אע"פ שקבעו זמן לדבר צריך למנות פעם אחרת להתירו כשעבר הזמן: **אי הכי.** כל שבע מצות שחזרו ונשנו בסיני נימא נמי כל אחת ואחת הוצרכה לשנות על דבר כגון עבודת כוכבים לפרש מיתה ועבודות האסורין בה וכן גלוי עריות לפרש עונשין ונימא דכולהו לא נשנו ולישראל נאסרו ולא לבני נח: **אזהרה מהדר ומיתנא בה למה לי'.** למהדר ומיכתב אזהרה לדידהו אלא ש"מ להזהירה לבני נח ולישראל אתא: **הני נמי.** מילה ופריה ורביה הא לא איתנו דהא אמרת למילתא הוא דאיתנו: **הא.** דגיד הנשה לא איתנו כלל ומשום הכי לא חשיב להו בהדיה ומיהו הנך נמי מן האמורות לבני נח ולא נשנו בסיני הם ולישראל נאמרו ולא לבני נח מסיני ולהלן: **ואיבעית אימא מילה.** ודאי מסיני נאמרה לעיקר מצותיה ודקשיא לך הא אמר ר' יוסי כל שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה הא דלא חשיב ליה לגבי מצות בני נח משום דמילה לאו לבני נח נאמרה אפי' מקודם סיני אלא לזרע אברהם לאודויה והשתא נמי זרע אברהם דהיינו ישראל הוא דהיגיי בה: **בני ישמעאל ליחייבו.** השתא: **בני קטורה.** אותן שהם שנולדו לאברהם הן עצמן לא לחייבו ונימא השתא דלא מל אברהם כל בניו שהיו לו בחיין: **ורבות בני קטורה.** אותם שהם לבדם ולא זרעם אבל אברהם נצטוה לכל הנולדים לו: **לא הוסר בשר באלילה דכתיב הנה נתתי לכם את כל עשב וגו'.** לכם ולחיות נתתי העשבים והאילנות ואת כל ירק עשב לאכלה אבל לא חית הארץ נתונה לכם: **כירק עשב.** שהפקרתי לאדם לאכול נתתי לכם מעכשיו את כל אפי' בהמות וחיות: **יכול אפילו נשרצים.** יהא אבר מן החי אסור להם: **ת"ל אך.** מיעוט וכל אכין ורקין מעוטין: **מאי תלמודא.** היכי משמע דשרצים ממעטי מיניה דילמא בהמה וחיה ממעטיין מיניה ולא שרצים: **אמר רב הונא דמו.** האי דמו ימירא הוא דהוה לי' למכתב בשר בנפשו לא תאכלו דהיינו בעוד שהנפש בו אל תאכלו את בשרו האי בנפשו דמו למה לי וכי לא ידענא דנפש זהו הדם אלא לומר לך מי שדמו חלוק מבשרו שהדם קרוי נפש והבשר בשר יצאו שרצים שאין דמן חלוק מבשרן שאין דמם קרוי דם שכשהוחרו ישראל על הדם לא הוחרו על דם שרצים משום דם אלא משום שרצים כבשר והכי אמרינן בברייתות בפ' דם שחיטה (דף כא:) דם שרצים התרו בו משום שרץ לוקה משום דם אינו לוקה: **בדגת הים.** לאדם הראשון נאמר: **הנהיג בעיזא ושיבוטא.** קשר קרון לדג שביס ולעז ביבשה על שפת הים ושניהם מנהיגין אומו: **מהו.** לוקה משום מנהיג בכלאים או לא. חורש בשור וכחמור לאו לוקה דכל תרי מיני נמי אסילי בב"ק בשור שנגח את הפרה [נד:]: **דש באווזין ותרנגולין לרבי יוסי בר' יהודה מהו.** בהשוכר את הפועלים [ב"מ לא:] תנן היה עושה בידיו אבל לא ברגליו ברגליו אבל לא בידיו הרי זה יאכל כדכתיב [דברים כג] כי תבא בכרם רעך וגו' בביאת פועל הכתוב מדבר ר' יוסי בר יהודה אומר אינו אוכל עד שיעשה בידיו וברגליו וקמבעיא ליה לרבה דש באווזין ותרנגולין שאין להם אלא רגלים מהו מי עבר עלייהו משום לא תחסום שור [שם כה] או לא ידיו ורגליו בעינן כשור וליכא או דילמא כל כחו כשור בעינן והא איכא. אלמא בני מלאכה נינהו: **וכלל היה הרומשת.** ואי לאו לאכילה חיות בני מלאכה נינהו: ומשני **ההוא לאתויי נחש.** ולמלאכה דנחש בר מלאכה ניהו קודם שנתקלל לילך על גחון: **חבל.** [כו] הפסד לשון אהבה כל חבל לשון צער וקבל הוא. כלומר [כו] הפסד בא לעולם ויש לקבול על שמש וכו': **סנדלבונין.** שם אבן טוב: **צולין לו בשר.** אלמא הותר לו לאכול בהמות וחיות: **נהמו לאפיה.** לאכלו: **ירדה דמות חמור מהו.** מי אמר הא ודאי דבר טמא הוא ואסור: **ירוד נאלא.** [כז] תנין שוטה. עוף שמו תנין והוא שוטה ובוכה ומספיד תמיד וכל תנין [כח] דבמקרא מתרגמינן ירודין: **הא אמרו ליה אין דבר טמא יורד מן השמים.** ודבר שאינו הוא ואם ישנו טהור הוא:

מכשפה

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"א מהל' מילה הל' ט טוש"ע י"ד סי' רסו סעי' ג]:
קיג ב ג ד מיי' פ"י מהלכות מלכים הלכה ז:
קיד ה מיי' שם הל"ח:
ו [מיי' פ"ע מהל' כלאים הלכה מ]:

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם:
בראשית יז ט
2. וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ:
ויקרא יב ג
3. וְאֹתָם פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ:
בראשית ט ז
4. לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם:
דברים ה כו
5. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנַּעַר וְעַל אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע:
בראשית כא יב
6. וְעָרֵל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ אֶת בְּרִיתִי הֵפָר:
בראשית יז יד
7. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֹרֵעַ זָרַע אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֶת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּוֹ פְרִי עֵץ זֹרֵעַ זָרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה: וּלְכָל חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת כָּל יֶרֶק עֵשֶׂב לְאָכְלָה וַיְהִי כֵן:
בראשית א כט-ל
8. כָּל רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כֹּל:
בראשית ט ג
9. אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ:
בראשית ט ד
10. וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ:
בראשית א כח
11. הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם: תהלים קד כא

מסורת הש"ס

א) [שבת קלב:], ב) ביצה ה., ג) [נדרים נא.], ד) ב"ק נה., ה) ב"מ נא.;
ו) [אדר"נ פ"א], ז) [עי' תוספות מגילה כא.],
ח) [באדר"נ פ"א איתא ר' יהודה בן בתירא],
ט) [נראה דצ"ל הספר],
י) [ועי' ברש"י דכתובות מט: ד"ה יתורד], כ) ס"ז מחר, ל) [וע"ע תוס' ביצה ה. ד"ה כל דבר],

גליון הש"ס

גמ' לאתויי נחש. עי' פסחים דף כ"ד ע"ב תוס' ד"ה פירפה. ועדה דכ"ג ע"א תוס' ד"ה לתני: שם מיתיבי היה ר"י בן תימא אומר. עי' לעיל דף נו ע"ב תוס' ד"ה אכל: רש"י ד"ה ירוד נאלא תנין שוטה. עי' תוספת תוס יומא סימן קנ"ב דבר נחמד בזה:

מוסף רש"י

ביום ואפילו בשבת. מלא כתיב בשמיני יומל (שבת קלב.). **ביצחק ולא כל יצחק.** ועשו אינו נקרא זרע יצחק (נדרים לא.). **לכם יהיה לאכלה ולכל חית הארץ.** השוה להם הכתוב בהמות וחיות למאכל ולא הרשה לאדם ולאשתו להמית בריה ולאכול בשר, אך כל ירק עשב יאכלו יחד כולם (בראשית א כט). **כירק עשב.** שהפקרתי לאדם לאכול (שם). **הנהיג בעיזא ושיבוטא.** קשר קרון לעז וזג זה לף על המים וזה משך עמו על שפת הים (ב"ק נה.). **דש באווזין ותרנגולין.** דאין להם ידים להשען וכל משענותם על רגליהן (ב"מ צא.). **חבל על שמש גדול.** כל חבל שבש"ס לשון הפסד הוא (חולין נ:) הפסד ועגמת נפש הוא (יבמות קכב.).